

RIHLA

Kultamuseon tiedotuslehti 2/2015

RIHLAN AINEISTO ON
VAPAATA KOPIOITAVAKSI
MAINITSEMALLA ALKUPERÄ

RIHLA

ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo, 99695 Tankavaara

Puh 016-626171

<http://www.kultamuseo.fi>

info@kultamuseo.fi

Kansikuvat:

Ylempi kuva 1920-luvun alkupuolelta:

Huuhdontaa vitsurilla Ivalon jäällä. Leutoina päivinä kevättalvella saattoi jäällä toimittaa huuhdontaa myös ns. vitsuriränneillä, jommoisia kesäaikana käytetään. Huuhdontavesi tässä nostetaan pumpulla ränniin.

Kuva: Otavan valokuva-arkisto

Alemmassa kuvassa Unto Koivunen talvikaivua kokeilemassa Ivalojoella 1986.

Kultamuseon aukioloajat:

1.10.-31.5. avoinna ma-pe klo 10-16

26.12.2015-16.4.2016 myös la 12-16

1.6.-30.9. avoinna joka päivä klo 9-17

Pääsyliput:

Aikuiset 10 EUR/hlö

Koululaiset 7-16v 5 EUR/hlö

Alle 7-vuotiaat ilmaiseksi

Eläkeläiset ja opiskelijat 8 EUR/hlö

Perhelippu (2aik+2lasta) 22EUR

Ryhmät (10 hlöä ja yli) 8EUR/hlö

Museonjohtajan mietteitä.....3
Asiamiehen aatoksia.....4

Ajankohtaista.....5

"Tähdistä ränniin" jatkuu kevääseen

saakka.....5

Kultamuseo avoinna lauantaicin

vuodenvaihteesta loppukevääseen.....5

Kultamuseolle mielenkiintoisia

lahjoituksia kesäkauden 2015 aikana.....6

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous.....8

Talkoot.....8

Syystalkoissa siistittiin ymparistöä ja valmis-

telttiin ulkomuseoalue talvikuntoon.....8

Kevättalkoot 2016.....9

Hankekuulumisia.....9

"Tankavaara näkyy ja kuuluu!" käynnissä -

yhteistyössä on voimaa.....9

Kivet ja mineraalit Lapin historiassa.....10

Kultamuseo ja WWS.....10

**Kullanhuuhdonnan mestaruudet
ratkottiin Tankavaarassa.....11**

**Suomalaisille menestystä
Espanjan MM-kisoissa.....13**

**Lapin kultainen Geopark etenee -
EGP:n konferenssi Rokualla.....14**

**Symposium kokosi pohtimaan
kansainvälisyyttä ja kultaa.....16**

Torstain uutuuksena paneeli.....16

Perjantaina Vuotsoon

sotahistoriallisille kohteille.....18

**Vuujemijoen salaperäinen
leiripaikka vuoden 1974
inventointiretkellä.....19**

**Talvi kultamailla, poimintaa
arkistoista.....22**

MUSEONJOHTAJAN MIETTEITÄ

Vuoden 2015 loppua kohti mentäessä Tankavaarassa näyttäisi vallitsevan toivon mieliala. Näinhän sen kuuluu ollakin kun uusi vuosi ja uudet ajatukset ovat edessä. Viime vuosina Tankavaara on kokenut monenlaista vastoinkäymistä ja alamäkeäkin on laskettu, mutta pikku hiljaa nouseaan ylöspäin. Tie ei ole nopea, mutta koskas se juna on ylämäkeen kiihdyttänytään!

Uutta toivoa on tuonut vaikkapa Tankavaarassa meneillään oleva reipashenkinen markkinointihanke, jossa ovat mukana Kultamuseon lisäksi Metsähallituksen Tankavaaran luontokeskus sekä Tankavaaran Kultakylä toimijoinen. Tavoitteena on saada Tankavaaralle näkyvyyttä ja kuuluvuutta maailmalla ja siten tietysti ihmiset kiinnostumaan paikasta vierailukohteena. Me uskomme Tankavaarassa, että kullanhuhdonnalla ja kultahistorialla on maagista vetovoimaa samoin kuin Lapin puhtaalla luonnolla. Onhan Tankavaara kuitenkin koko Euroopassa viimeisiä alueita, jossa kullankaivu on edelleen elävää kulttuurihistoriaa. Hankkeen voimin rakennamme koko Tankavaarasta yhteistä positiivista tavaramerkkiä. Sen puitteissa teemme omat matkailusivut nettiin ja kehitämme sähköistä markkinointia. Käymme myös messuilla ja tavoitamme matkanjärjestäjiä eri työpajoissa ja muissa järjestetyissä tilaisuuksissa. Markkinointia kehitetään entistä enemmän yhteneväiseen suuntaan ja saman sateenvarjon alle ajatuksella ”yhdesä olemme enemmän”.

Oma näkemykseni hankkeen tähänastisesta työskentelystä on, että hyvänlaatuista säpinää on syntynyt ja toivo paremmasta elää vahvana. Positiiviset vaikutuksetkin näkyvät jo ainakin siinä, että Sodankylän kunta on kiinnostunut Tankavaaran matkailun kehittämisestä entistä enemmän. Kunnan apu on meille hyvin tervetullutta

ja tärkeää. Puhutaanhan tässä kuitenkin toistakymmenen ihmisen työpaikoista ja elämästä. Hanke jatkuu vuoden 2016 loppuun saakka, joten lisää siitä kuulette myöhemmissä kirjoituksissa.

Keväällä 2016 aloitetaan myös Härkäselän kivi- ja mineraalinäyttelyn uudistustyö. Perustana uudelle, pysyväle näyttelylle tulee olemaan nyt vaihtuvana näyttelynä oleva ”Tähdistä ränniin – erään kultahipun tarina”. Uudistusta tehdään yhdessä Geologian tutkimuskeskuksen ja Helsingin yliopiston geologisen museon kanssa. Hankkeen alkuperäisenä tarkoituksena oli tukea Golden Geopark of Lapland – projektia, mutta vaikka ajatus laajemmasta geopuistosta kaatuikin, ei se estä Tankavaaraa jatkamasta geologisen tietouden lisäämistä ohjelmatarjonnassaan. Toiveena on pystyä hyödyntämään Golden Geopark-hankkeessa tuotettua materiaalia mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Tehty työ ei saa valua hukkaan.

On taas tullut aika lausua kiitoksen sana tästä vuodesta kaikille kortensa kehoon kantaneille. Aina vain uudelleen jaksan kiitellen ihaila kuinka museon vapaaehtoiset tulevat tänne asenteella ”tehemmä pois”. Kiitos yhteistyökumppaneille, varsinkin niille uusille, joiden kanssa olemme pistäneet monia asioita jalalle. Kiitos myös koko Tankavaaran työntekijöille, jotka kaikella arkipäiväiseltä näyttävällä puurtamisellaan ovat tehneet asiat mahdollisiksi tänäkin vuonna.

Hyvää ja rauhallista joulua kaikille!

Heli Heinäaho, museonjohtaja

ASIAMIEHEN AATOKSIA

Asiamiehen aatokset ovat olleet usein synkkiä, liittyen lähinnä Kultamuseon taloudellisiin ongelmiin. Tämän toistaminen ei liene tarpeen ja sama tilanne se tuntuu olevan tuolla valtakunnankin tasolla. Mieteliääksi on kuitenkin vetänyt tieto, jonka edellisen numeron lukeneet ovat varmasti tiedostaneet. Numerossa 1/2015 ilmoitettiin sen olevan viimeinen painettu tiedotuslehti. Taloudellisesti koleiden aikojen vuoksi Rihla siirtyi sähköiseksi.

Näinkö se perinne katoaa jo museoitentekin maailmasta? Eikö tieto enää leviä ja säily ilman sähköä? Toisaalta nykyään ilmestyy lehtiä moninkertainen määrä verrattuna aikaan 50 vuotta sitten! Itselleni KULTAHISTORIAAN ja NYKYPÄIVÄÄN liittyvät julkaisut ja niiden vuosikerrat ovat olleet lähes päivittäinen tietolähde vuodesta 1977 alkaen, jolloin Lapin Kullankaivajain Liiton tiedotussihteerinä toimitin ensimmäisen Prospäkkärin. Sittemmin harrastus jatkui Tankavaaran Tieto-Sanomia toimittaessa ja Rihlaan kirjoittaessa.

Yhteisöjen jäsenlehdet eivät ole vain toiminnasta kertovia tietokanavia jäsenkunnalle, ne ovat parhaimmillaan myös tärkeä imagon luoja, yhteishengen kohottaja, markkinointiväline sekä historian tallentaja ja jakaja. Painettu lehti muistuttaa jo esillä olollaan siihen liittyvistä arvoista ja se on tärkeä yhteydenluoja myös yhteisön sidoryhmiin. Edellä olevaan viitaten toivonkin Säätiön hallituksen sisällyttävän Rihla-lehden kustannukset vuoden 2016 talousarvioon. Tämän vuoden viimeisen numeron painattamisen ja postitukseen liittyvät kulut olen lupautunut hoitamaan henkilökohtaisesti.

Asiamiehen mieltä painaa ja ihmetyttää toinenkin asia. Hyvässä vauhdissa ollut hanke Pohjois-Lappiin perustettavasta Lapin

Kultaisesta Geopuistosta (Golden Geopark of Lapland) kaatui tai ainakin siirtyi hamaan tulevaisuuteen Inarin kunnan vetäytyttyä siitä. Ensimmäisen kerran Lapin kultahistorian ja perinteen nostaminen kansainväliselle tasolle tuli esille 2007 Kultamuseon Metsähallitukselle ja Inarille kunnan tekemän aloitteen myötä. Aloitteessa esitettiin Ivalojoen kultahistoriallisen osuuden hakemista Maailman Kulttuuriperintöluetteloon. Vuonna 2008 järjestetyssä Kultasympposiumissa se todettiin niin suurina voimavaroja vaativaksi, että lähes saman kansainvälisen arvostuksen Lapin kultaperinne voisi saada helpommin anomalla Euroopan Geopark-verkoston jäsenyyttä.

Kultamuseo teki Lapin liiton ja Sodankylän kunnan rahoittamana esiselvityksen GeoKulMa-hankkeen avulla. Tulokset osoittautuivat positiivisiksi ja Inarin kunta otti vetovastuun jatkotoimista. Huolella laadittu jäsenanomus toimitettiin European Geoparks Network´ille. Valintalautakunta totesi hakemuksen vaativan joitain tarkennuksia, jolloin Inarin kunta katsoi parhaaksi luopua hankkeesta. Tämä luonnollisesti aiheutti hankkeessa olleiden Sodankylän kunnan ja Metsähallituksen luopumisen. Maailman pohjoisimman Geoparkin hyväksi tehty työ ei kuitenkaan mennyt hukkaan. Hankkeiden yhteydessä kerätty kultahistoriallinen ja geologinen tietous on tallennettu Kultamuseon arkistoon henkilökunnan ja alan tutkijoiden käyttöön. Saattaa vielä tulla aika, jolloin ymmärretään Maailman Pohjoisimman Geoparkin arvo myös pohjoisen kesämatkailulle ja alueen asukkaitten itsetunnon. Näissä aatoksissa toivottava asiamies kaikille perinteisen

RAUHALLISTA ja ILOISTA JOULUA sekä
ONNEA VUODELLE 2016!

Asiamies.

Kauko Launonen, Kultamuseosäätiön asiamies

AJANKOHTAISTA

”Tähdistä ränniin” jatkuu kevääseen saakka

Kultamuseolla kesäkauden esillä ollut näyttely ”Tähdistä ränniin” sai jatkoai-
kaa talvikaudelle. Näyttely kertoo kullan
syntystä jo kauan ennen oman planeet-
tamme syntyä sekä jalometallin
päätyemisestä maapallolle. Erilaiset kul-
lan geologiset vaiheet käydään läpi. Ja
tiesitkö muuten, että nykyinen Lappikin
on joskus sijainnut likellä päiväntasa-
ajaa? Tuolloin tosin ovat maisemat ol-
leet hieman erilaiset...

Mikäli haluat tietää, paljonko oma luon-
tainen kultapitoisuutesi suunnilleen on,
sekä onnistuu. Punnitset itsesi ja
tarkistat suuntaa-antavasta taulukosta.

*Noniin, löytyyköhän tällä kertaa tähdissä
syntyynyttä keltaista alkuainetta?*

Kultamuseo avoinna lauantaisin vuodenvaihteesta loppukevääseen

Viime talviseen tapaan Kultamuseo on
osan kautta avoinna myös lauantaisin.
Kuluneena vuonna alkutalven lauantain
kävijämäärät antoivat sen verran posi-
tiivista osviittaa, että kokeilua jatketaan.

Kultamuseo on avoinna lauantaisin klo
12-16 ajalla 26.12.2015-16.4.2016. Eli
esimerikiksi tapaninpäivänä ja lanka-
lauantaina pääsee museolle vieraile-
maan ja tutustumaan kullan ympärille
syntyneeseen värikkääseen historiaan.
Tervetuloa!

*Pakkasen paukkuessa ulkona voi pistäytyä
sisällä museossa tutustumaan värikkääseen
kultahistoriaan.*

Kultamuseolle mielenkiintoisia lahjoituksia kesäkauden 2015 aikana

Kultamuseota on kuluneella kesäkaudella hemmoteltu parilla mielenkiintoisella lahjoituksella.

Heinäkuussa toi posti museolle lähetyksen, joka näytti kirjapaketilta. Pakettia avatessa sieltä kuitenkin paljastui todellinen aarre: tietokirjailija Raimo Seppälä oli koonnut 30 vuoden takaisen Yrjö Korhosen haastattelun yksiin kansiin ja vielä jaotellut ne selkeästi teemoittain. Tämä ilahdutti erityisesti museon väkeä.

Eivätkä Karhu-Korhosen jälkeen jääneet kertomuksetkaan mikään pieni vihko ole vaan sivuja oli kertynyt yhteensä noin 150.

Tarinat antavat huomattavasti lisää syvyyttä Yrjö Korhosen persoonaan niin kullankaivajana kuin erämiehenäkin.

Toinen lahjoitus liittyy Kultalan tuoleihin, joiden luultiin jo kadonneen. Kerroimme Rihlassa vuonna 2012, että kaksi niistä on päätynyt Pahaojan kultalaan, jossa ne ovat olleet käytössä näihin päiviin asti. Metsähallitus lahjoitti ko. tuolit Kultamuseolle tämän vuoden syyskesällä. Tuoleista tehdään kopiot Pahaojallekin. Aiemminhan tuoleista on tehty kopiot Ivalojoen Kultalaan. Samoihin aikoihin huomattiin alkuperäisten puuttuvan. Vaan ne olikin syystä tai toisesta siirretty Pahaojalle vielä muutamaksi vuosikymmeneksi.

Kuva yllä: Kultalan kaksi alkuperäistä Pahaojan varaustuvan puolella syksyllä 2013.

Kuva alla: Kullankaivaja Yrjö Korhonen Lemmenjoella 1950-luvulla. Kuvan on ottanut Herman Stigzelius, jolle Korhonen toimi apumiehenä geologisia mittauksia Lemmenjoella tehdessä.

Kuva viereisellä sivulla 6: Kultalassa 1931. Vas. Sammeli Saijets, Aarne Laitakari, Ensio Rislakki ja Sakari Hellemaa. Kuva: Suomen Kuvalehti W.K.Latvala.

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous pidetään

sunnuntaina 27.3.2016 alkaen klo 12

Kultamuseon auditoriossa

Käsitellään sääntömääräiset asiat sekä lisäksi Kullanhuuhdonnan SM-kisojen vetovastuun siirto Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:lle.

TERVETULOA!

TALKOOT

Syystalkoissa siistittiin ymparistöä ja valmisteltiin ulkomuseoalue talvikuntoon

Kultamuseon syystalkoot polkaistiin käyntiin heti symposiumin maastopäivänä eli perjantaina 2.10. 2015. Kultamuseon ulkoalueella riitti siistittävää. Lisäksi joukossa oli pari talkoolaista, joille moottorisaha oli tuttu työväline, joten muutama talvisen tykkylumen jäljiltä katkenneen puun runkoa kaadettiin pois museon ulkoalueelta töröttämästä. Mutterikämpän Nurminen pääsi talviteloilleen myös.

Jokivenekatoksen ja sillan välisessä maastossa riitti puoletaan pensaikon raivaustöitä. Oksasakset ja haravat heiluiivat tiheässä pajukossa ja tuloksena oli avarampi maisema. Sillalta päin tullessa näkee museoalueen suuntaan aiempaa paremmin. Myös Hopioajalta tuleva ja venekatoksen ohittava pieni puro erottuu nyt edukseen.

Lauantaina koettiin päivällä myös syksyn ensimmäinen lumisade, vaikka hiutaleet osin sulivatkin maahan tultuaan. Mutta pienen pieneksi hetkeksi saatiin maa valkeaksi.

Kevättalkoot 2016

Kultamuseon kevättalkoot järjestetään Kultamuseolla
pääsiäisen tienoilla eli
torstai 24.3. sekä lauantai-sunnuntai 26.-27.3.2016

Tervetuloa!

Lisätietoja:

info@kultamuseo.fi

puh. 016-626171

HANKEKUULUMISIA

“Tankavaara näkyy ja kuuluu!” käynnissä - yhteistyössä on voimaa

Tankavaaran yhteinen tiedotus- ja markkinointihanke on nimeltään Tankavaara näkyy ja kuuluu!

Hankkeessa on päästy vauhdikkaasti alkuun. Yksi syksyn kohokohdista oli Visit Finlandin Rovaniemellä järjestämä workshop, jossa myös Tankavaaraa markkinoitiin keskieurooppalaisille matkanjärjestäjille. Muutama heistä oli tuttu entuudestaan. Kiinnostusta tuntui riittävän, sillä Visit Finlandilta saadun palautteen perusteella Tankavaara noteerattiin mielenkiintoisimmaksi kohteeksi esittelijöiden joukossa. Matkanjärjestäjiä on tämän jälkeen lähestytty räätälöidyin uutiskirjein. Aika näyttää, kuinka hyvin uusien ja muutaman tutun kohdalla onnistuttiin.

Hankkeen merkeissä on media-alan ammattilainen suunnitellut Tankavaaralle yhteisen logon, jonka nimessä niin kulta kuin luontokin korostuvat.

Lisäksi hankkeeseen liittyen on käynnissä analyysi Tankavaaran vahvuuksista ja haasteista sekä näiden pohjalta tehtävät ehdotukset näkyvyyden parantamiseksi.

Tätä lehteä viimeistellessä Tankavaara näkyy ja kuuluu Hampurin mineraalimessuilla ja tammikuussa ovat vuorossa Matkamessut Helsingissä. Ollaanpa siis kuulolla ja näkyvillä!

Kivet ja mineraalit Lapin historiassa

Toinen pidempiaikainen hanke, Kivet ja mineraalit Ylä-Lapin historiassa, on myös paraikaa käynnissä. Hankkeeseen liittyvä näyttely "Tähdistä ränniin - erään kultahipun tarina" sai jatkoaikaa ensi vuoden kevääseen saakka.

Kivi- ja mineraalinäyttelyrakennus Härkäselän kaksi ylintä kerrosta uusitaan vuoden 2016 aikana. Työntekijöiden ja talkoolaisten voimin on kahden ylimmän kerroksen vitriineistä jo kiviä ja mineraaleja pakattu ja pusseihin merkitty nimet ja muut tiedot. Ensi vuoden puolella on tarkoitus jalkautua lähialueen kouluihin kertomaan Lapin kivistä ja mineraaleista ja esimerkiksi miten niitä voi luonnossa liikkueeseen tunnistaa.

Hanke jatkuu vuoden 2016 loppuun.

*Härkäselän kivi- ja mineraalinäyttelyssä on paljon näytteitä paikallisista mineraaleista.
Kuva: Marko Lauronen*

Kultamuseo ja WWS

Alkukesästä lähestyi Työväenmuseo Werstas Kultamuseota kysymyksellä, haluaisimmeko taltioida kullankaivuun liittyvää kuvaa ja ääntä WWS-hankkeen merkeissä. WWS (Work With Sounds) on Euroopanlaajuinen hanke, jossa on mukana museoita kuudesta eri maasta.

Kultamuseo ei varsinaisesti ole hankkeessa mukana, mutta lupautui omasta puolestaan taltioimaan Werstaalle kullankaivuun liittyviä ääniä, kuten rännitystä ja vaskaamista. Hankkeen sivustolla voi kuunnella erilaisia työhön liittyviä ääniä ja katsella videopätkiä.

WORK WITH SOUNDS

<http://www.workwithsounds.eu/>

KULLANHUHDONNAN MESTARUUDET RATKOTTIIN TANKAARAASSA

Kultakansa kokoontui Tankavaaraan 42. kerran ottamaan mittaa toisistaan vaskaamisen taidossa. Torstaina pidettiin LKL:n mestaruuskisat ja perjantaina avautuivat kullanhuhdonnan SM-kisat.

Kullankaivajain liiton mestaruudet

Lapin Kullankaivajain liiton kullanhuhdonnan parhaimmisto ratkaistiin torstaina 16.7. Ensimmäiset liiton kisathan pidettiin Tankavaarassa jo neljän vuosikymmentä sitten. Yleisen sarjan voittoon vaskasi Väinö Kukkola Helsingistä ja vajaan sekunnin päässä hopeaa pokkasi oululainen Pirjo Muotkajärvi ja kolmanneksi tuli Seppo Mauno kisakylä Tankavaarasta.

Veteraanien voiton vei suvereenisti Tornion Veikko Keränen seuraavien palkintosijojen mennessä Kauhajoen Jukka Ojanpäälle ja Pentti Hongistolle. Miska Miettunen Nivalasta voitti nuorten mestaruuden ja lasten sarjan voiton nappasi ivalolainen Angeliina Patokallio. Joukkuemestaruus meni Jyväskylän seudulle, Reijo ja Susanna Nivalalle sekä Riitta-Liisa Lajuselle. Koko kesän kestäneen Kulta Cupin kokonaismestaruus jäi Tankavaaraan, Marko Tourulle.

Perjantaina tutut nimet palkinnoilla

Klondiken kultaryntäyksen ajoilta peräisin olevan perinnevaskoolin, Estwingin, parhaaksi huuhtoi Jari Järvinen Hallista, aika reilusti alle kolmen minuutin.

Hopeaa vaskasi Pelle Koski Isnäsistä ja pronssia Marika Ilmonen Virroilta. Muualla Euroopassa suosittu, kiinalaishattua muistuttava batea on tullut kilpailujen myötä tutuksi myös suomalaisille. Sarjan voiton vei Pelle Koski ja toiseksi tuli Jari Järvinen prossin mennessä Helvi Mäki-Laurilalle.

Joukkuekilpailusta tuli ennennäkemättömän tiukka, voittaja erottui tuhannesosan tarkkuudella toiseksi tulleesta joukkueesta! Voitokas ja hieman onnekaskin joukkue oli Tomin Kultala (Vesa Luhta, Antti Seppälä, Kauko Matilainen, Väinö Kukkola ja Pelle Koski) kauhajokelaisen Papunokkien tullessa toiseksi. Pronssia huuhtoi perhejoukkue Patokalliot yhden hipun hukanneena. Parivaskauksen mestaruutta juhlivat puolestaan Hannu Raja ja Pia Mäkelä.

Kilpavaskoolin mestaruudet Tornioon ja Ouluun

Kilpavaskoolissa miesten sarjan voittoon ylsi jo peräti kahdeksannen kerran Veikko Keränen Tornioista. Hopealle huuhtoi vielä hallitseva maailmanmestari Mattias Kroon Eriksson Ruotsista ja pronssi meni Jouni Mattukselle Ivaloon. Naisten sarjan voiton vei oululainen Päivi Pohjola, jolle mestaruus oli ensimmäinen. Hopeaa sai Maija Keränen Tornioista ja kolmanneksi tuli Anita Räisänen Helsingistä. Veteraaneissa voiton vei puolestaan ylivoimaisesti Martti Mäki-Laurila.

Yllä: Tulevaisuuden kullankaivajia palkintojen jaossa.

Alla: Hippujen putkittamisessa on syytä olla tarkkana.

Kuvat: Marko Lauronen

Lasten ja nuorten sarjat ovat viime vuosina olleet ilahduttavasti kasvussa, mikä takaa lajin taitamisen myös tulevaisuudessa. Lasten sarjoissa nähtiin monia hienoja suorituksia ja taitavimmaksi osoittautui tällä kertaa Arttu Rantala Lemusta. Nuorten mestaruus meni Miska Miettuselle, joka on tittelin saanut muuttaman kerran aiemminkin.

Kullanhuuhdontakilpailu on myös siitä hieno laji, että mukana voi olla koko suku vauvasta vaariin. Tänäkin vuonna nuorimpien kilpailijoiden ikä oli alle kolme vuotta ja vanhimmat olivat 80 ikävuo-

Kisatietoa löytyy nettisivujen lisäksi myös kullanhuhdonnan SM-kisojen facebook-sivulta.

Juttu muokattu Pirjo Muotkajärven SM-kisatiedotteiden pohjalta.

SUOMALAISILLE MENESTYSTÄ ESPANJAN MM-KISOISSA

Kultakansa eri puolilta maailmaa kokoontui elokuussa Espanjaan, Navelgasiin kullanhuuhtonnan MM-kisoihin. Kisoissa oli osallistujia lähes 500 kahdestakymmenestä eri maasta.

Oululainen Pirjo Muotkajärvi voitti ylivoimaisesti naisten kullanhuuhtonnan maailmanmestaruuden. Hauska yksityiskohdata on, että hän voitti maailmanmestaruuden samalla ajalla kuin kilpasisko Päivi Pohjola voitti aiemmin heinäkuussa suomenmestaruuden. Aika on 01.37,4

. Maailmanmestaruushopea ja –pronssi menivät Italiaan ja Norjaan. Miesten maailmanmestaruus meni tänä vuonna Saksaan.

Suomen joukkue voitti 11 vuoden tauon jälkeen kansallisen joukkuekilpailun. Slovakian joukkue sai hopeaa ja pronssinen mitali meni Saksan joukkueelle. Kultajoukkueessa huuhtoivat Pirjo Muotkajärvi, Pia Turunen, Veikko Keränen, Antti Seppälä ja Jukka Ojanpää.

Antti Seppälä ja Veikko Keränen kruunasivat suomalaisten menestyksen nappaamalla veteraanisarjassa kaksoivoiton. Nelli Turunen puolestaan vaskasi voittoon alle 7-vuotiaiden sarjassa – hän on maailmanmestari jo kolmannessa polvessa!

Juttu muokattu Pirjo Muotkajärven MM-kisatiedotteesta

*Paikka finaaliin aukeaa vasta puolenkymmenen onnistuneen karsintasuorituksen jälkeen.
Kuva: Jouko Korhonen*

LAPIN KULTAINEN GEOPARK ETENEE - EGP:N KONFERENSSI ROKUALLA

Syksyllä 2014 European Geopark Networksille lähetetty jäsenanomus siirtyi askeleen lähemmäksi toteutumistaan. Oulussa 3.-6.9.2015 järjestetyssä EGP:n kansainvälisessä konferenssissa arviointilautakunta totesi anomuksen täyttävän Geoparkilta vaadittavat geologiaan, kulttuuriin ja matkailuun liittyvät kriteerit, mutta toiminnan vaatiman pitkäjänteisyyden valmistelemisessä löydettiin vielä täydennettävää. Valmistelut maamme pohjoisimman EGN:n jäsenyyteen kuuluvan Lapin Kultaisen Geoparkin perustamiseksi aloitettiin vuonna 2009.

”Geoparkkien tärkeys piilee erityisesti ihmisissä ja heidän välisissä suhteissaan ja verkostoissa - ei vain kivissä ja kallioissa.” Näillä sanoilla tervehti EGP:n puheenjohtaja Nickolas Zouros Rokualle 35 maasta ympäri maailmaa kokoontunutta lähes 400 hengen osanottajajoukkoa Oulun yliopiston Saalastinsalissa 3. syyskuuta järjestetyssä konferenssin avajaistilaisuudessa. Puheessaan Zouros iloitsi myös Geopark-verkoston kasvamisesta sadan jäsenen joukoksi alun neljästä perustajajäsenestä.

Avajaistilaisuudessa vieraat tervetulleeksi toivottaneen Rokuan Geoparkin puheenjohtajan Kyösti Juujärven mukaan EGN-jäsenyyttä on lisännyt huomattavasti matkailijoiden määrää kunnassa. Puheenvuoroissaan Oulun maakuntahallituksen puheenjohtaja Samuli Pohjamo ja Suomen hallituksen edustaja, kansanedustaja Pirkko Mattila korostivat Geoparkin ja sen kansainvälisen verkoston tärkeyttä alueelle. Avajaistilaisuuden päätteeksi GTK:n tutkimusjohtaja esitteli kansainvälisille vieraille Suomen Geopark-visioita. Hänen mukaansa Geoparkkeja on suunnitteilla Pohjois-Karjalassa, eteläisen Saimaan ja Pohjois-Lapin alueilla.

Avajaisten jälkeen osallistujat jakautuivat seuraamaan Oulun yliopistolla viides- luentosalissa eri maiden edustajien alustuksia ajankohtaisista aiheista. Kaikkiaan auditorioesitelmiä oli kahden päivän aikana lähes kuusikymmentä. Niiden joukossa oli myös Venla Karkolan ja Peter Johanssonin esitelmät ”*Golden Geopark of Lapland - defining and evaluating the geological sites*” sekä ”*The infrastructure at the geosites in Golden Geopark of Lapland*”. Avajaispäivä päättyi Monttan leirintäalueella järjestettyyn paikallisista raaka-aineista koottuun Ice Breaker-illalliseen.

Auditoriopäivien lisäksi konferenssivieraat tutustuivat perjantaina kolmessa eri teemoihin painottuvassa ryhmässä Rokuan Geoparkin alueeseen. Geopark sijaitsee kolmen kunnan alueella jakautuen luonnon erityispiirteiden mukaan kolmeen seutuun: Rokua, Oulujokilaakso ja Oulujärvi. Kunnat, joiden alueella Geopark on, ovat Muhos, Utajärvi ja Vaala.

Rokuan poikkeuksellisen edustaviksi arvotetut maaperät syntyivät viime jääkauden loppuvaiheessa ja sitä seuranneena aikana. Niistä rakentuu jääkau-

den perintö, joka on vaikuttanut alueen elollisen luonnon kehitykseen ja vetäytyvää merenrantaa seuranneen ihmisen historiaan. Täälläkin kaiken pohjana on Euroopan vanhin kallioperä.

Erinomaisesti järjestetty Geopark-konferenssi päättyi lauantai-iltana Rokuan Health&Spa-hotellissa päättäjaisillisiin. Yksi tilaisuuden jännityksellä odotettu heetki oli EGP-verkoston uusien jäsenien paljastaminen. Jatkokäsittelyyn siirrettyjen hakijoiden nimiä ei paljastettu, mutta pettymys näkyi monen osanottajan kasvoilla, myös lappilaisten joukossa.

EGP-verkoston jäsenyyden saivat tällä kertaa Reykjaness Geopark Islannista, Geopark of Pollino Italiasta, Sitia Geopark Kreikasta ja Troodos Geopark Kyprokselta.

Suomesta jätettyä Golden Geopark of Lapland-hakemusta ei vielä hyväksytty, vaan se lykättiin jatkotoimenpiteitä varten. Palaute hakemuksen osalta oli kuitenkin positiivinen ja rohkaiseva. Lapin Kultaisen Geoparkin edustajien ilmeet muuttuivatkin tilaisuuden jälkeen pidityssä pikapalaverissa päättäväisiksi. Hekmustahan ei hylätty, siihen toivottiin vain tarkennuksia eli työ jatkuu!

Methän tehemmä sen! Kyllä Lappi on ainakin yhden Geoparkin arvoinen!

Kauko Launonen

J.K. Inarin kunta päätti vetäytyä Golden Geopark of Lapland-hankkeen vetämisestä. Lapin Kultainen Geopark ei siten nyt jatku, mutta materiaali tulevaisuutta varten on valmiina.

Jälkipalaverissa Peter Johansson, Marja Männistö, Niina Niittyvuopio, Inkeri Syrjänen, Kauko Launonen ja Venla Karkola.

SYMPOSIUM KOKOSI POHTIMAAN KANSAINVÄLISYYTTÄ JA KULTAA

Kultasymposium kokoontui tänä vuonna lokakuun alussa pohtimaan kansainvälisyyttä ja kultaa, matkailun ja Kultamuseon roolia unohtamatta. Parin edellisvuoden tapaan symposium pidettiin kaksipäiväisenä.

Torstain uutuuksena paneeli

Torstaina keräännettiin Kultamuseon auditorioon kuuntelemaan mielenkiintoisia puheenvuoroja aamupäivällä. Iltapäivän paneelikeskustelussa yleisöllä oli aiempaa aktiivisempi rooli.

Aamun ensimmäisessä puheenvuorossa kullankaivaja ja geologi Antti Peronius kertoi värikkäistä kokemuksistaan kullankaivun parissa Siperiassa, jonne hän on vienyt suomalaista kullankaivuosaaamista.

GTK:n Peter Johansson esitteli rajoja ylittävää geomatkaileureittiiä, joka kulkee kolmen valtion alueella: Suomi, Venäjä ja Norja. Reitti on erinomainen, sillä kohteita voi käydä vaikka yhden kerrallaan tai suunnitella useamman päivän matkan. Reitin voi myös kiertää mihin suuntaan hyvänsä. Reittiin liittyvän opaskirjan tekstit palvelevat hyvin useilla kielillä: suomi, englanti, venäjä ja norja.

Lapin yliopiston professori Johan Edelheim painotti puheenvuorossaan kertomuksen ja kontekstin merkitystä matkailunähtävyyden tai -kohteen suhteen. Kohteen on lisäksi hyvä erottautua teemallisesti muista kohteista. Nykypäivänä plussaa kohteelle on myös sijainti hyvien liikenneyhteyksien varrella. Edelheim muistutti matkailijankin haluavan oppia uutta rentoutumisen ohella.

Kahvitaulla kävi perusnäyttelytilassa puheensorina alustajien ja osallistujien vaihtaessa kuulumisia sekä jatkaessa keskustelua päivän aiheiden tiimoilta. Kuva: Marko Lauronen.

Panelisteina vas. Vesa Luhta, Venla Karkola, Tuula Katajamaa ja Päivi Vauhkonen.

Nellimin Erähotellin toimitusjohtaja Jouko Lappalainen toi yrittäjän näkökulmaa Pohjois-Lapin kansainväliseen matkailuun. Yrityksen taustan lisäksi Lappalainen loi katsauksen matkailuun kasvavana alana valtakunnallisesti ja Lapissakin. Aamupäivän päätteeksi Pentti Poikela valotti yleisölle matkailun ja museon aluetaloudellisten vaikutusten laskemista, case Kultamuseota unohtamatta.

Lounaan jälkeen otettiin askel menneeseen ja sukellettiin sotahistoriaan, josta on kasvamassa kansainvälisen matkailun yksi trendi. FT Vesa-Pekka Herva Oulun yliopistosta esitteli yleisölle Lapin synkkä kulttuuriperintö-hanketta. Hän itse näkee synkkään historiaan tutustujat eräänlaisina seikkailijoina. Samaan aikaan synkkä historia tarjoaa kuitenkin erilaisen näkökulman historian tapahtumiin ja ehkä samalla opimme niistä jotain.

Suvi Harju Lapin maakuntamuseolta puolestaan kertoi synkän kulttuuriperinnön soveltamisesta näyttelyssä "Wir waren Freunde". Näyttely kertoo saksalaisten ja siviilien kohtaamisesta Lapissa toisen maailmansodan aikana. Harjun mukaan näyttely on pääosin saanut hyvin positiivista palautetta, joskin muutama negatiivinen palautekin on tullut. Mielenkiintoisinta on ollut seurata eri kansallisuuksien reaktioita näyttelyyn.

Iltapäivän päätti paneelikeskustelu, jossa pohdittiin pohjoisen Lapin kansainvälisen matkailun onnistumisia ja haasteita. Paneelin vetäjänä toimi toimittaja Maiju Saijets, jonka tausta näkyi napakoissa kysymyksissä ja huomioissa. Näkökulmia antoivat niin kullankaivaja, pitkän linjan yrittäjä, kunnan hallintojohtaja kuin Geopark-hankkeen projekti-päällikkökin.

Perjantaina Vuotsoon sotahistoriallisille kohteille

Perjantaina oli vuorossa maastopäivä ja symposiumväki suuntasi kohti etelää, Vuotsoon sotahistoriallisille kohteille. Oppaana toimivat Aini Magga sekä Maunu Hetta. Maunu oli itse pieni poika saksalaisten toimiessa Vuotsoissa toisen maailmansodan aikana.

Ensin käytiin katsastamassa isoa kokonaisuutta, tukikohtaa, joka oli nimeltään Kolonnenhof. Alueen rakennusten käyttötarkoitus on suurelta osin selvillä, mutta on myös pari-kolme jäännettä, joiden tarkoitukseen muistitokaan ei anna vastausta. Muutoin tulivat retkeläisille tutuksi niin autokorjaamon, elokuvateatterin kuin isojen majoitus-parakkienkin jäännökset. Vajaan kilometrin päässä tien toisella puolen on ollut ilmavalvonta-asema.

Etualalla ilmeisesti suurehkon ruokalan jäänteitä Vuotsoon Kolonnenhofin tukikohdassa.

Retken oppaat Maunu Hetta (vas.) ja Aini Magga vastailemassa osallistujien kysymyksiin lähellä ilmavalvonta-aseman jäänteitä.

Osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että alueelle voisi järjestää opastettua matkailutoimintaa. Kiinnostusta aiheeseen varmasti on.

VUIJEMIJOEN SALAPERÄINEN LEIRIPAIKKA VUODEN 1974 INVENTOINTIRETKELLÄ

Aurinko paahtoi pilvettömältä taivaalta tuntureiden ja jänkien yllä. Sääsket eivät olleet vielä ilmestyneet. Oli kesäkuun puoliväli. Erämaassa virtaa joki. Kevätulvat ovat ohi, mutta vielä näkyy koskipaikoissa virran voima. Jokeen laskee sivupuro. Vesi hyppelehtii loivaa rinnettä kivien lomitse. Välillä osa vedestä puikahtaa vanhaan harmaantuneeseen kultamiesten ränniin kuin odotellen lapiollista soraa huuhdottavaksi.

Soraa ei tule. Ei ole lapio enää kymmeneen vuosiin heilunut täällä kovien, jäntevien miesten liikuttamana. Vesi jatkaa alas ränniä ja palaa roiskahdellen puroon poikki lahonneesta rännistä.

Äkkiä sekoittuu veden solinaan rasahduksia metsästä. Koivikon seasta astuu autiolle kaivoskentälle partainen mies, istahtaa sortuneen piisin raunioille ja kuivaa hien kastelemaa otsaansa.

Metsästä ilmestyy aukiolle lisää väkeä. Kantamuksia lasketaan maahan ja joku kumartuu juomaan kirkasvetisestä purosta. "Tuossa se on Vuijemijoki. Kilometri vielä tästä ylöspäin, niin ollaan Kellotapulilla" virkkaa ensimmäisenä paikalle tullut mies suuren huopahattunsa alta. Joku kyselee tarkempia tietoja paikasta. Toiset kuuntelevat ja lepäävät hikisen vaelluksen jälkeen. Vain pieni, musta koiranpentu nuuskii innokkaana mättäitä ja kivien koloja.

"Eiköhän jatketa. Keitellään kahvit sitten Kellotapulilla"

Kantamukset nostetaan selkään ja matka jokivartta ylöspäin jatkuu. Kulku on hidasta, sillä kuuman sään lisäksi on jokivarsi vaikeakulkuista. Vaivaiskoivut tuntuvat tarttuvan jalkoihin ja vanhoja kullankaivajien kaivantoja joudutaan kiertämään. Joki laajenee suvannoksi. Samalla rannat kohoavat jyrkemmin kohti korkeuksia. Kulkukelpoinen tasanne puristuu aivan vesirajaan.

Äkkiä ensimmäisenä kulkenut pysähtyy. Rannalla on kaadettu koivu ja siihen kiinnilyöty kirves. Kukahan lienee noin huolimaton, mietitään. Mutta tuossahan onkin nuotion pohja ja keittoastiat. Joku on tähän leiriytynyt ja on nyt ongella tai muuten katselemassa ympäristöä.

"Mutta tuossa nuotiossahan on poltettu vaatteita. Ja muovilautasia on rikottu. Tunturikoivun oksiin on revitty hajalleen kasettinauhurin kasetti". Leiri näyttää oudolta.

"Hei! Tulkaa katsomaan! Täällä ei kaikki ole aivan kohdallaan."

Pian kerääntyvät kaikki paikalle. Kuuluu hämmästyneitä huudahduksia. Tehdään lisää havaintoja. Kirveessä on hieman ruostetta. Veistetyt lastut ovat parin viikon ikäisiä. Keittovälineiden vieressä oleva puukon terä on ruostunut. Kaiketta päätellen leiri ei ole aivan tuore. Joku näyttää rannalla olevia vaatteita. Siinä on uudet farmarit, käyttämättömät lenkkikengät ja sukat.

Kaikki kerääntyvät rannalle. Koetetaan katsoa tummanpuhuvan veden läpi joen pohjaan. "Tuolla on jotain punaista." Joukossa oleva taitava uimari painuu kylmään virtaan. Hän saa otteen punaisesta esineestä ja vetää sen rannalle. Se on punainen rinkka.

Jostain syystä kaikki näyttävät huojentuneilta. Kukaan ei ole sanonut ääneen epäilyjään, mutta ajatukset saattaa lukea. Rinkka on aivan uusi. Sen sisältö tuntuu painavalta. Rinkka avataan ja sen sisältä löytyy miehen pään kokoinen kivi. Uimari painuu vielä veteen ja nostaa seuraavaksi uuden näköisen kumisaappaan. Ranta syvenee jyrkästi ja ainoa löytö kohtuullisella syvyydellä on enää sääskipäähine.

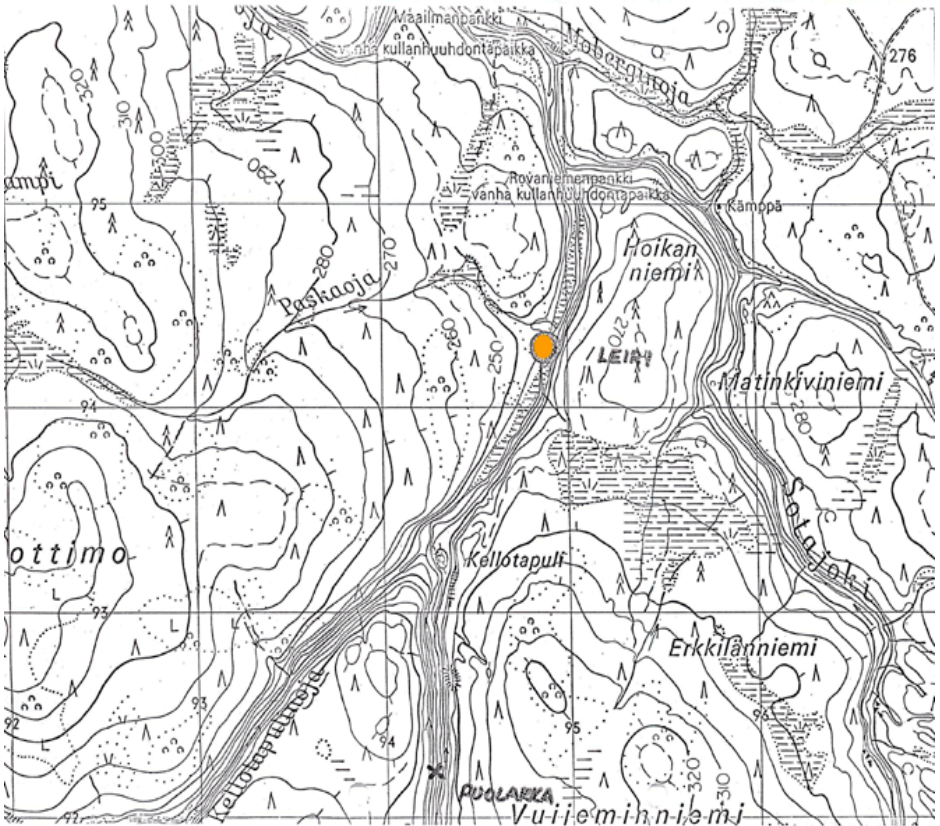
Seuraavaksi kiinnittyy huomio nuotio-pohjaan. Täältä löytyy poltettuja muonavaroja, piipputupakkaa ja varusteita. Lukuun ottamatta vedestä löytyneitä varusteita, annetaan muiden tavaroiden olla paikoillaan.

Löydöstä keskustellaan. Äänet ovat oudon hiljaiset. Havaitaan, että ruokailuvälineet ja säilykepurkit kuuluvat kolmelle hengelle kun taas vaatteet ja muut varusteet ovat yhden hengen. Joukossa on karskeja "suuren savotankin" käyneitä miehiä, mutta siitä huolimatta outo tunnelma täyttää hyljätyin leirin ja usea silmäpari luo kuin vaivihkaa katseensa vieressä kohoaville rinteille. Kuin jotain odottaen...

Niilo Raumala (vas.) ja Heikki Kokko Puolakan kodan raunoita tutkimassa samaisen kuvausretken aikana. Myös Puolakka on merkitty viereisellä sivulla olevaan karttakopioon.

Kauko Launosen kirjoitus perustuen LKL:n kuvausretkikunnan erään jäsenen kertomukseen löydöstä, joka loi oman leimansa kesän 1974 retken tunnelmaan. Retkikuntaan osallistuivat LKL:n puheenjohtaja Heikki Kokko, Niilo Raumala, Yrjö Korhonen, museotoimikunnan puheenjohtaja Inkeri Syrjänen, Merja Koivisto, Matti Jarva, Kalervo Härkönen ja Kauko Launonen. Lisäksi mukana oli saksalainen pariskunta. Retken oppaana toimi täällä jo 1930-luvulla kultaa kaivanut Heikki Kokko. Retken aikana kuvattiin Härkäselän, Sotajoen ja Vuijemijoen kultakaivokset ja Heikin kertomuksia nauhoitettiin.

Yllä olevaan kartan kopioon on merkitty merkittävän leirin paikka retkikunnan kuvausreissulla 1974. Leiripaikka on tähän korostettu keltaisella värillä, jotta se erottuu paremmin.

TALVI KULTAMAILLA, POIMINTAA ARKISTOISTA

Kullankaivajista osa on viettänyt talven kultamailla, jotkut syvällä erämaassa. Varsinkin Lemmenjoella oltiin alkuaikoina kaukana kaikesta. Ohessa **Yrjö Korhosen** 30 vuoden takaisia muistelmia Lemmenjoella aikoinaan viettämistään neljästä talvesta.

”Minun kämppäni on sellaisessa paikassa, että talven aikana siitä ei pääse kurua pitkin liikkumaan kuin suksilla. Talvella voi mennä puolikin vuotta niin ettei siellä liiku ketään. Neljä talvea olen viettänyt kultamailla kämpässäni. Ensin olin kaksi talvea 1960-luvun lopulla. Kokeilin, että pärjääkö siellä hengissä yli talven. Ei ollut mitään vaikeuksia. 1970-luvun alkupuolella olin toiset kaksi talvea, mutta sen jälkeen olen tullut pimeimmäksi ajaksi etelään.

Talven varalle pitää kerätä puita niin, että kämppä pysyy seuraavaan kesään saakka lämpimänä. Monta kuutiota. Öljyä pitää olla, että saa valoa. Ja pattereita, että radio soi. Radio on kämpällä ollessa aina auki, kun vain jotain ohjelmaa tulee. Jokaisen uutislähetyksen yritän siellä kuunnella. Siinä suuren hiljaisuuden keskellä voi itsekseen naureskella muun maailman hölmöyksille. Kun on senkin verran kaukana maailmasta, voi nauraa jopa toisen vahingoille.

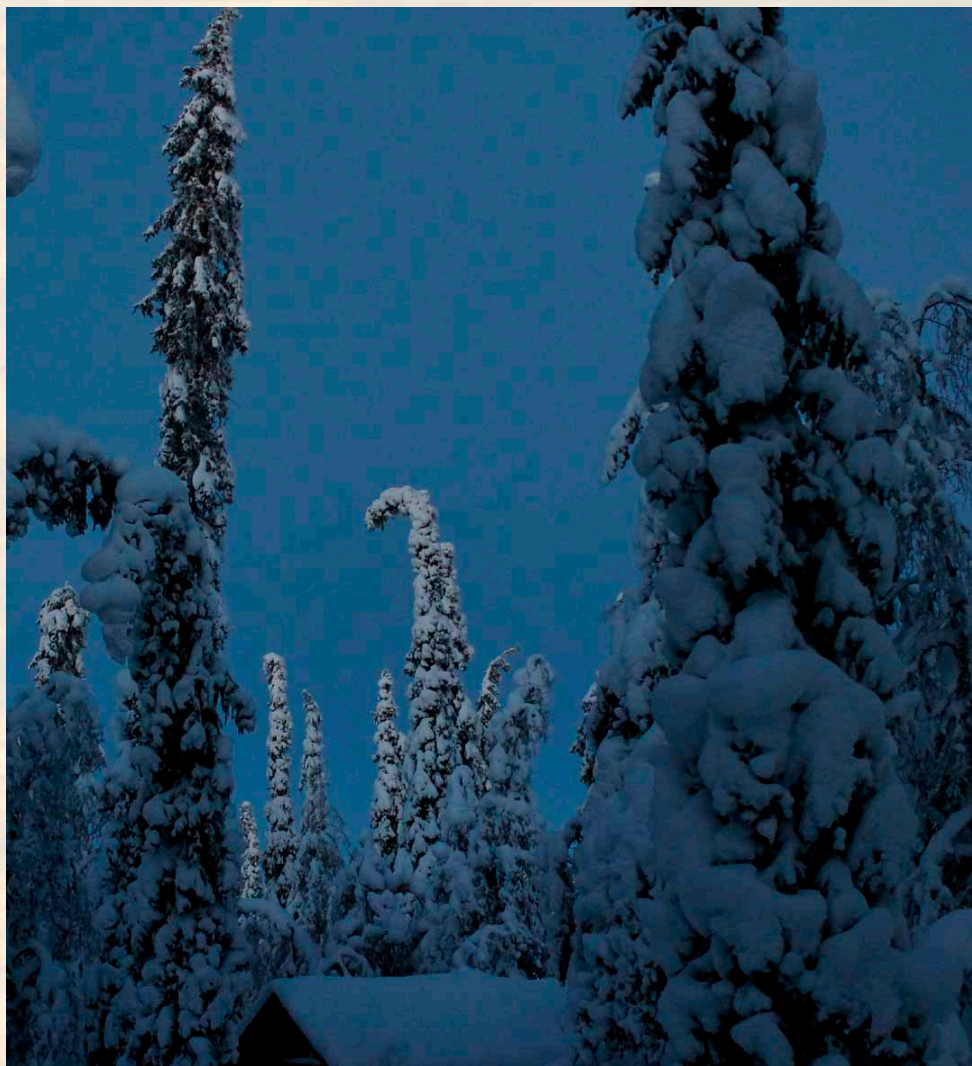
Kiire asettuu siellä toisiin mittasuhteisiin. Muun maailman kiire ei sinne ulotu. Aika kuluu mukavasti. Polttopuiden hankinnassa, riekon pyynnissä, kalareissuilla. Sydäntalvella tosin ei viitsi kalaan juuri lähteä, kun päivä on niin lyhyt. Jos lähtee, on yövyttävä erämaassa.

Muutama kuukausi menee niin, ettei näe ketään toista ihmistä. Minun kämpältäni ei lähimpään naapuriin ole kuin viitisen kilometriä, mutta sitäkään matkaa ei pysty pehmeillä keleillä tekemään päivänvalon aikaan edestakaisin. Silloin tällöin täytyy lähteä juttukaveria hakemaan. Kesäaikaan on toisin. Jokivarteen tulee posti joka päivä.

Ei siellä sellaista tunnetta tule, että talvi olisi liian pitkä. Ja jos tulee, niin sitten voi lähteä käymään Inarissa. Ennen se oli kaamosaikaan mahdoton ajatus, mutta nyt on nuo kelkat. Moottorikyydillä se ei ole matka eikä mikään.”

Joskus talvisin saattoi herätä vilpoiseen yllätykseen, kuten kävi pääsiäisen aikaan **Niilo Raumalalle** ja hänen saksalaiselle vieraalleen Lemmenjoella 1960-luvun lopulla:

”... niinku toissapäsiäisenä muuan saksalainen kaveri tuli kylään sinne. Ovi oli vähän hatara siihen aikaan, nii aamulla ko herättiin, nii kaveri nukku makuupussissa ja ja minä nousin keittelen kahvia. Äkkäsin, että oli ovenraosta tuiskuttanu semmosta hienoo vitilunta. Siinoli metrin korkunen kinos. Sinne hellan yli oikeen kaatu kaatu se kinos. Se [viti] tulee myrskytuulella vaikka minkälaisesta raosta. Minen raaskinu sitä nakella ulos, keittelin vaan kaikesa rauhasa kahavit ja herättelin kaverin kahaville. Nii sillä suu jäi tyhyjäkäynnille pitkäksi aikaa ko se heräs aamuun, että nii ihimeellistä ku kämpässä on kinos, sisällä.”

Kultamuseon väki toivottaa kaikille rauhallista joulun aikaa

ja

kultaista uutta vuotta 2016!

